

# 1. Kulttuurin määrittelyä

*Näkökulmia kulttuurin määrittelyyn*

*Kulttuurin laaja määritelmä*

*Kulttuurien kehitys heimoyhteisöistä sivilisaatioiksi*

*Kulttuurievoluutio etenee kiihtyvällä vauhdilla*

*Kulttuuriset ideat leviävät meemien avulla*

*Ihminen omaksuu kulttuurin sosialisatioprosessissa*

*Kieli kulttuurievoluution mahdollistajana*

*Sivistys on osa kulttuuria*

Lukuun liittyvää lisämateriaalia [ovk.fi/651](http://ovk.fi/651)

## Näkökulmia kulttuurin määrittelyyn

Kulttuuri on laaja ja vaikeasti määriteltävä käsite. Laajasti hyväksytyn määritelmän mukaan se on jonkin yhteisön tai koko ihmiskunnan henkisten ja aineellisten saavutusten kokonaisuus, eli se kattaa kaiken, mitä ihmisen fyysiseen ja henkiseen elinpiiriin kuuluu.

Kulttuuri voidaan jakaa objektiivisiin ja subjektiivisiin tekijöihin.

**Objektiiviset tekijät** ovat fyysisen maailman havaittavia ilmenemis-  
muotoja, kuten rakennukset ja ihmisen muokkaamat ympäristöt sekä tavat  
ja perinteet. Sanalla perinne tarkoitetaan yhteisössä välittyvää tapaa tai  
tietoa. Perinne voi siirtyä suullisesti, kirjallisesti tai tekemisen  
välityksellä, ja perinteen siirtämisessä voidaan käyttää myös kuvia ja  
esineitä. Kulttuurin **subjektiivisia tekijöitä** puolestaan ovat yksilön  
kokemusmaailmaan kuuluvat kulttuurin osat, kuten normit, uskomukset ja  
arvot. Samassa yhteisössä eläville ihmisille on aikojen saatossa kehittynyt  
yhteiset normit eli elämää ohjaavat ja säätelevät käytänteet ja periaatteet,  
jotta yhteisönä eläminen sujuisi.

**Kulttuuri voidaan jakaa myös näkyvään ja näkymättömään.**

Kaikissa kulttuureissa on lukematon määrä erilaisia ihmisten jakamia ja



*Pukeutuminen on osa kulttuurin näkyvää tasoa.*

sukupolvilta toisille periytyviä näkymättömiä merkityksiä, kuten se, kuinka tärkeää on rehellisyys, miten vanhoja ihmisiä pitää kunnioittaa ja millaiset ruokailutavat ovat sopivia. **Kulttuurin näkyvä osa**, kuten kieli, tavat, pukeutuminen, arkkitehtuuri ja taide, on vain pieni osa kulttuuria.

Koska kulttuuri on suurelta osin näkymätöntä ja tiedostamatonta, siihen kiinnitetään huomiota usein silloin, kun jotakin tavallisesta poikkeavaa tapahtuu. Sosiaaliantropologi *Anthony P. Cohenin* mukaan ”ihmiset tulevat tietoisiksi kulttuuristaan seisoessaan sen rajoilla: kohdatessaan toisia kulttuureita, oppiessaan erilaisia tapoja tehdä asioita tai havaitessaan ristiriitoja suhteessa omaan kulttuuriinsa”.

Kulttuurissa on samanaikaisesti säilyviä ja muuttuvia puolia. Osa kulttuurista välittyy sukupolvelta toiselle, ja tämä mahdollistaa sen, että kulttuurit voidaan tunnistaa niiden tyypillisten piirteiden mukaan. Niissä on **säilyvien piirteiden** lisäksi jatkuvasti muiden kulttuurien kanssa vuorovaikutteisesti **kehittyviä puolia**. Kulttuurissa elävät ihmiset itse muuttavat kulttuuria jatkuvasti omalla toiminnallaan.

Kulttuureja voidaan tarkastella vaikutusalueensa mukaan, joista laajimpana tarkastelutasona pidetään kansallista tasoa. Kulttuuri ja kansallisuus ovat läheisiä käsitteitä, ja kulttuuria tutkittaessa usein